

CIPPA – ความรู้ – ความยั่งยืน : กระบวนการเรียนรู้

“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

โดย ครูวิภา บุญส่ง

การเป็นแหล่งศึกษาดูงานเป็นดาบสองคมก็จริง หากแต่เราได้วางแผนการรับมือที่ดี เราก็จะได้รับผลที่ดีจากการต้อนรับคณะศึกษาดูงานนั้น กระบวนการทางปัญญาเป็นทางเลือกในการพัฒนาการเรียนรู้ ถึงแม้ผลที่ได้จะซ้ำไม่เป็นรูปธรรมในระยะเวลาอันสั้น แต่หากเราถ้ามถึงเรื่อง “ความยั่งยืน” นั้น ที่นี้โรงเรียนเทศบาลจามเทวี

◎ จุดเริ่มต้น..... ◎ ผู้รับผิดชอบ/บทบาทหน้าที่

การจัดการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนเทศบาลจามเทวี เทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน มิใช่เป็นหน้าที่ของคุณครูคนใด คนหนึ่งที่เรียกว่าครูแกนนำหรือหัวหน้าโครงการแต่เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนทุกคนที่จะนำพานักเรียนสู่เป้าหมายของการมีชีวิตที่ยั่งยืน

ในปีการศึกษา 2554 ที่ผ่านมามีดิฉันนางวิภา บุญส่ง ทำหน้าที่ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รับผิดชอบนักเรียนจำนวน 26 คน เป็นนักเรียนชาย 14 คน หญิง 12 คนปฏิบัติการสอนในวิชา ภาษาไทย คณิตศาสตร์และเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในชั้นนี้ ดิฉันใช้แนวจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง:โมเดลซิปปา ของรองศาสตราจารย์ ดร.ทิตินา แคมมณี อาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ดิฉันได้ร่วมงานด้วยในช่วงปี พ.ศ.2544 – 2545

หรือลืบทว่าปีมาแล้ว แต่แนวความคิดของท่านยังสามารถนำมาใช้ได้อยู่เสมอ ซึ่งท่านได้เสนอแนวความคิด ในการจัดการศึกษา คือ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการ ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมที่หลากหลาย มีส่วนร่วมและเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อส่งเสริมความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจ (Center of attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ กล่าวคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หากผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมาก ผู้เรียนก็จะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้มาก และควรจะมีการเรียนรู้ที่ดีขึ้นตามมา

◎ กระบวนการจัดการความรู้ที่เกี่ยวข้อง

ดิฉันในฐานะของครูผู้สอนและทำหน้าที่ครูประจำชั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นเด็กอายุ 8-9 ขวบตัวเล็ก ๆ และซุกซนตามประสาเด็ก แต่ดิฉันก็มีความพยายามที่จะให้เด็กตัวน้อยเหล่านี้ได้มีวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยได้ศึกษากระบวนการจัดการเรียนเรียนรู้ โมเดลซิปปา (CIPPA MODEL) เป็นการเรียนรู้การสอนที่เป็นแนวคิดหลักที่เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

Construct : เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ตนเอง และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

Interaction : การช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดประสบการณ์ แก่กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

Physical Participation : การช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ให้ผู้เรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย

Process Learning : การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

Application : การนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน เป็นการช่วยผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในสังคม และชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อยๆ

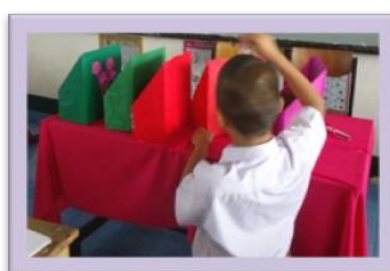

◎ ทำอะไรบ้าง/กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำ   ◎ มีวิธีทำอย่างไร

ดิฉันได้มีการจัดการความรู้ของนักเรียนผ่านกระบวนการและกิจกรรมที่หลากหลายในโรงเรียนเทศบาลจามเทวี ทั้งร่วมกับคณะครูและจัดขึ้นเองโดยการวางแผนที่เป็นลำดับขั้นตอนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยกิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และเรียนรู้ร่วมกันได้แก่ กิจกรรมจิตศึกษา โดยการให้นักเรียนช่วยกันนำเมล็ดข้าวหยอดลงในหลุมกระเพาะ เป็นการเตรียมต้นกล้าข้าวไว้สำหรับปลูกในไร่นาสาธิต

กิจกรรมการทำกล่องใส่แฟ้มผลงาน เป็นการนำกล่องกระดาษของนมโรงเรียนมาตัดแบ่งครึ่งตามแนวทแยงแล้วหุ้มด้วยกระดาษสีและตกแต่งให้สวยงาม

กิจกรรมการใช้ จุลินทรีย์ E.M.ทำความสะอาดห้องเรียน กิจกรรมการจัดเลี้ยงสังสรรค์วันขึ้นปีใหม่..... เป็นกิจกรรมที่นักเรียนทุกคนช่วยกันจัดเตรียมและลงมือทำทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นการกินหมูกระทะ และน้ำดื่มดน้ำขวด(น้ำอัดลม)ทุกชนิด นักเรียนได้เรียนรู้การทำน้ำมะนาว และกิจกรรมในวันปิดกล่องสี จัดทำขึ้นในวันสุดท้ายของการเรียน นักเรียนได้เรียนรู้การทำน้ำมะขามเปียกและน้ำกระเจี๊ยบ...จากการสังเกตของดิฉัน...จะเห็นได้ว่านักเรียนมีความสุขสนุกสนานเหมือนเล่นกันมากกว่าที่จะเป็นการเรียนรู้...

อีกกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับสถานศึกษาพอเพียงแห่งแรกและแห่งเดียวของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งโรงเรียนเทศบาลจามเทวีแห่งนี้ ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้แห่งนี้ คือ การศึกษาเรียนรู้ในวิชาเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

ดิฉันในฐานะครูคนหนึ่งได้ศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ จากทั้งการอบรม ศึกษาดูงาน รวมทั้งศึกษาเรียนรู้จากสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตัวอย่างการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการจัดการความรู้ที่ยั่งยืนโดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ โมเดลซิปปา (CIPPA MODEL) ผ่านกิจกรรมการปลูกผัก การเลี้ยงปลา การขยายหัวเชื้อจุลินทรีย์ E.M. การปลูกข้าวในไร่นาสวนผสม

◎ ปัญหา/อุปสรรค และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ความแตกต่างของพื้นฐานชีวิตในครอบครัวของนักเรียน เป็นปัญหาอย่างหนึ่ง ที่ดิฉันคิดว่ามีส่วนสำคัญกับการเรียนรู้ ทำให้ต้องใช้เวลามากกว่าปกติเพื่อให้ให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงได้วางแผน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

◎ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน   ◎ บทเรียนที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินงาน

กระบวนการของการสร้างความรู้ (Construction of Knowledge) ดิฉันได้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน (Interaction) และฝึกฝนทักษะกระบวนการต่างๆ (Process Learning) อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากขั้นตอนแต่ละขั้นตอนช่วยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลายที่มีลักษณะให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางกายทางสติปัญญาทางอารมณ์ และทางสังคมอย่างเหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัว (Active) สามารถรับรู้และเรียนรู้ได้อย่างดี **จากนั้นในช่วงปลายภาคเรียนที่ 2** ดิฉันได้ทำการศึกษา การพัฒนาการเรียนรู้ เรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลจามเทวี ที่เป็นการศึกษาเพื่อสนองต่อโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตเป็นการปลูกฝังนักเรียนให้นำความรู้ และทักษะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยได้จัดกิจกรรมการพัฒนาเพื่อที่จะทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ ในวิชาภาษาไทย ทั้งหมด 6 กิจกรรม คือ

1. ค้นคว้าหา Website
2. ใส่ใจความหมายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. เรียง ถ้อย ร้อยคำจากพระราชดำรัส
4. แจ่มชัดกับความคิดเห็น
5. ช้อนเร้นในความรู้ และ
6. มุ่งสู่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นักเรียนส่วนใหญ่สามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น เด็กหญิงรุ่งลาวัลย์ แซ่มีอ นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้ดังต่อไปนี้ นำกล่องนมมาทำเป็นที่ใส่ลูกปัด นำกระดาษที่เหลือใช้ทำที่คั่นหนังสือ นำแกนกระดาษทิชชูมาทำอมลิน นำกล่องอาหารเข้ามาทำเป็นตู้เสื้อผ้าตุ๊กตาบ่าบี้ นำเศษผ้ามาใส่ให้ตุ๊กตา การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” พบว่า ก่อนเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 43.08 และหลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 67.95 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ร้อยละ 24.87 จากการแสดงความคิดเห็น **นักเรียนสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ คิดเป็นร้อยละ 90.77**

แผนที่ผลลัพธ์(Outcome mapping)

คิด

เขียน

ปฏิบัติ

◎ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น/ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

การเป็นแบบอย่างที่ดีของครูสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในปีที่ผ่านมานี้ เป็นการสอนที่ไม่ได้สอน การเรียนที่ไม่ได้เรียนเลยก็ว่าได้ ดิฉันยอมรับได้เลยที่เดียวว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกสนาน มีความสุข ที่ได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันเพราะสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งในตัวของผู้เรียนเองและครูก็คือ

Construct : —————> เป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง

Interaction : —————> มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

Physical Participation —> มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย

Process Learning : —————> ได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ

Application : —————> และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้

และนี่ก็คือครอบครัวที่รับรางวัลเกียรติบัตรพร้อมเงินรางวัลในโครงการครอบครัวพอเพียงของโรงเรียนเทศบาลจามเทวีและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ในปีการศึกษา 2554 นี้ ดิฉันคิดว่าคงเป็นคำตอบของ...**ความพอประมาณ** **ความมีเหตุผล**และ**การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี** ..สำหรับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นฐานที่จะสามารถฝังรากลึกลงไปในตัวนักเรียนผู้ปกครองชุมชนและสังคมเพื่อความยั่งยืนของการมีวิถีชีวิตแบบพอเพียงในอนาคตต่อไป